

PALTAMON KUNNAN
OPPILAITOSTEN YHDENVERTAISUUS
JA TASA-ARVOSUUNNITELMA
1.1.2017

Sisällys

PALTAMON KUNNAN YHDENVERTAISUUS JA TASA-ARVOSUUNNITELMA.....	2
1. Johdanto.....	2
2. Paltamon kunnan oppilaitosten tasa-arvosuunnitelman laadinta.....	3
2.1. Selvitys koulun yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotilanteesta	4
2.2. Tarvittavat toimenpiteet yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämiseksi	5
2.3. Arvio tasa-arvosuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteuttamisesta ja tuloksista	8
Lähteet	9

PALTAMON KUNNAN OPPILAITOSTEN YHDENVERTAISUUS- JA TASA-ARVOSUUNNITELMA

1. Johdanto

Tasa-arvolain mukaan oppilaitosten tulee laatia toiminnan kehittämiseen tähtäävä tasa-arvosuunnitelma eli toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma. Toiminnallinen tasa-arvosuunnittelu tukee osaltaan opetuksen ja työyhteisön kehittämistä. Yhdenvertaisuuslain 6 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Tasa-arvolaki ja yhdenvertaisuuslaki ovat tosiaan täydentäviä lakeja. Molempia yhdistää syrjinnän kieltö. Tasa-arvolaisissa syrjintäperusteena on sukupuoli, tasa-arvolaki velvoittaa edistämään sukupuolten tasa-arvoa koulutuksessa. Yhdenvertaisuuslaki kattaa muut syrjinnän perusteet, joihin kuuluu myös seksuaalinen suuntautuminen.

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 5 §

Viranomaisten ja koulutuksen järjestäjien sekä muiden koulutusta tai opetusta järjestävien yhteisöjen on huolehdittava siitä, että tytöillä ja pojilla sekä naisilla ja miehillä on samat mahdollisuudet koulutukseen ja ammatilliseen kehitykseen sekä että opetus, tutkimus ja oppiaineisto tukevat tämän lain tarkoituksen toteutumista. Tasa-arvoa edistetään koulutuksessa ja opetuksessa lasten ikä ja kehitys huomioon ottaen.

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 6 c §

Viranomaisten, koulutuksen järjestäjien ja muiden koulutusta tai opetusta järjestävien yhteisöjen sekä työnantajien tulee ennaltaehkäistä sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti.

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 7 §

Tasa-arvolaki kieltää syrjinnän sukupuolen perusteella. Koulu ei saa toimia siten, että oppilas joutuu epäedullisempaan asemaan sukupuolensa perusteella. Tasa-arvolaki kieltää myös sukupuoleen perustuvan ja seksuaalisen häirinnän samoin kuin syrjinnän sukupuoli-identiteetin ja sukupuolen ilmaisun perusteella.

Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014)

Yhdenvertaisuuslaki kieltää syrjinnän iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Yhdenvertaisuuslain mukaan koulutuksen järjestäjän ja tämän ylläpitämän oppilaitoksen on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Lisäksi opetuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

2. Paltamon kunnan oppilaitosten tasa-arvosuunnitelman laadinta

Tasa-arvon tavoite ja laaja yhdenvertaisuusperiaate ohjaavat opetuksen kehittämistä, opetus edistää taloudellista, sosiaalista, alueellista ja sukupuolten tasa-arvoa. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa 2014 on sitouduttu sukupuolten tasa-arvon edistämiseen monesta näkökulmasta:

- Perusopetus kannustaa yhdenvertaisesti tyttöjä ja poikia opinnoissa.
- Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan omat mahdollisuutensa ja rakentamaan oppimispolkunsa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja.
- Perusopetus lisää tietoa ja ymmärrystä sukupuolen moninaisuudesta.
- Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo ovat perusopetuksen toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavia periaatteita.
- Opetuksen tulee olla sukupuolitietoista. Jokainen oppiaine edistää sukupuolten tasa-arvoa omalla tavallaan.
- Työtapojen, oppimisympäristöjen ja yhteistyökumppaneiden valinnassa kiinnitetään huomiota sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

Paltamon kunnan oppilaitokset ovat laatineet vuoden 2014 opetussuunnitelman yhteydessä seuraavat erilliset suunnitelmat: oppilaitoskohtainen opiskeluhoitosuunnitelma, turvallisuussuunnitelma, suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Paltamon kunnan oppilaitoksissa laaditaan lukuvuoden 2016 - 2017 aikana toimintaohjeet järjestyssääntöihin ja poissaoloihin. Suunnitelmien ja toimintaohjeiden tavoitteena on edistää sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä koulu yhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Suunnitelmia ja toimintaohjeiden noudattamista ja toteutumista arvioidaan lukuvuosittain lukuvuosisuunnitelman yhteydessä.

Paltamon kunnan oppilaitosten yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma on laadittu syksyllä 2016 yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden ja opiskelijoiden kanssa. Yhdenvertaisuus ja tasa-arvosuunnittelulla kehitetään koulun toimintaa. Yhdenvertaisuus ja tasa-arvotyön onnistumisen kannalta on tärkeää, että työ perustuu koulun ja sen oppilaiden tarpeisiin.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma sisältää:

1. Selvitys oppilaitoksen tasa-arvotilanteesta

* luokanopettajat/luokanvalvojat/ryhmänohjaajat toteuttavat kyselyn ja laativat luokkakohtaisen yhteenvedon kyselyn tuloksista vuosittain

* kyselyn vastaukset toimivat yhteisen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokeskustelun pohjana ja niissä esitetyt toiveet voidaan tarvittaessa koota toimenpide-ehdotuksiksi lukuvuosisuunnitelmaan

2. Tarvittavat toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi

* oppilaitosten toimintaa tarkastellaan ja kehitetään yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon näkökulmasta

* luokanopettajat/luokanvalvojat/ryhmänohjaajat toteuttavat oppitunnin kyselyn tulosten pohjalta vuosittain

* oppilaitoksessa tehtävästä työstä tiedotetaan oppilaille, opiskelijoille, alaikäisten oppilaiden ja opiskelijoiden huoltajille sekä henkilöstölle

3. Arvio aikaisempaan tasa-arvosuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteuttamisesta ja tuloksista

* tuloksia arvioidaan vuosittain aina seuraavaa lukuvuosisuunnitelmaa valmisteltaessa

* Paltamon kunnan oppilaitosten yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmaa päivitetään tarvittaessa, mutta vähintään opiskeluhoitosuunnitelman päivityksen yhteydessä (n. neljän vuoden välein).

KUVA 1. Miten meidän koulu matkaa tasa-arvoon. Teoksessa Jääskeläinen, Liisa & al. 2015. Tasa-arvotyö on taitolaji - Opas sukupuolten tasa-arvon edistämiseen perusopetuksessa [viitattu 22.10.2016]. Saatavissa: http://www.oph.fi/download/173318_tasa_arvotyö_on_taitolaji.pdf

2.1. Selvitys koulun yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotilanteesta

Toiminnalliseen tasa-arvosuunnitelmaan kuuluu selvitys koulun tasa-arvotilanteesta.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnittelussa luodaan yhteinen käsitys siitä

- millainen on yhdenvertainen ja tasa-arvoinen koulu
- mitkä asiat koulussa voivat estää sukupuolten tasa-arvon toteutumista
- mitkä asiat edistävät sukupuolten tasa-arvoa koulussa
- millä edellytyksillä ja toimintatavoilla oppilaille on sukupuolesta riippumatta yhtäläiset mahdollisuudet osallistua ja vaikuttaa koulun toimintaan
- miten puututaan häirintään ja ennaltaehkäistään sitä

Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistäminen on taito, jonka harjaannuttaminen on hyödyllistä niin opettajille kuin oppilaillekin. Taidon karttumisen myötä opitaan tunnistamaan mahdolliset yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumisen esteet ja puuttumaan niihin. Paltamon kunnan oppilaitoksissa yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotilannetta selvitetään säännöllisesti monella eri tavalla. Tärkeintä on saada esiin oppilaiden ja opiskelijoiden näkemyksiä ja kokemuksia siitä, miten tasa-arvo toteutuu. Paltamon kunnan oppilaitoksissa käytetään mm. seuraavia menetelmiä: keskustelut, kyselyt ja kirjoitelmat, draama ja pelit sekä piirtäminen ja valokuvaus.

Eri menetelmien avulla selvitetään, miten oppilaat kokevat yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutuvan ja mitä asioita he haluaisivat muuttaa. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotilannetta arvioitaessa kysytään esim. koulun ilmapiiristä, opetuksesta ja arvioinnista, opinto-ohjauksesta sekä opetusmateriaaleista. Kyselyllä voidaan kerätä tietoa myös häirinnästä tai syrjinnästä sekä toiveita ja kehittämisideoita tasa-arvon edistämiseksi. Kyselyn vastaukset toimivat yhteisen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokeskustelun pohjana ja niissä esitetyt toiveet voidaan tarvittaessa koota toimenpide-ehdotuksiksi lukuvuosisuunnitelmaan.

2.2. Tarvittavat toimenpiteet yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämiseksi

Toiminnalliseen tasa-arvosuunnitelmaan kuuluu tarvittavat toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi.

Tasa-arvolaisissa säädetään myös tasa-arvosuunnittelun painopisteistä. Tasa-arvotyössä tulee kiinnittää erityistä huomiota:

- oppilasvalintoihin
- opetuksen järjestämiseen
- oppimiseroihin
- opintosuoritusten arviointiin
- sukupuoleen perustuvan ja seksuaalisen häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen

Sovitut kehittämiskohteet ja mahdollisimman konkreettiset toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi perustuvat oppilaitoksessa toteutettuun kartoitukseen ja ne valitaan aina oppilaitoksen omien tarpeiden mukaan. Kyseessä on jatkuva kehittämissyö, jossa esille nouseviin kysymyksiin etsitään vastauksia aina tilanteen mukaisesti. Mahdollisten yhdessä sovittujen toimenpiteiden lisäksi oppilaitoksissa nimetään toimijat, toimenpiteet vastuuhenkilöineen sekä aikataulu valittujen epäkohtien poistamiseen. Toimenpiteet voivat kohdistua esimerkiksi oppilaitoksen toimintatapoihin, pedagogiikkaan, oppimateriaaleihin tai opintojen ohjaukseen. Toimenpiteet voivat pitää sisällään myös tiedon lisäämistä tasa-arvokysymyksistä.

Oppilasvalinnat

Paltamon kunnan oppilaitoksissa ei ole käytössä erityistä valintamenettelyä, joten oppilasvalintojen yhdenvertaisuus ja tasa-arvoisuus näkökulmien huomioiminen ei aiheuta toimenpiteitä.

Opetuksen järjestämiseen

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa todetaan, että jokainen oppilas on ainutlaatuinen omana itsenään. Perusteet velvoittavat antamaan tietoa sukupuolen moninaisuudesta. Jokaiseen oppilaaseen tulee suhtautua yksilönä. Tämä edellyttää kunkin

oppilaan erityispiirteiden ymmärtämistä. Jokaisen ihmisen ja koulussa jokaisen oppilaan ja lapsen sukupuolikokemus on omanlaisensa.

Sukupuolitietoinen opettaja purkaa työyhteisössään opetuksen sukupuolittavia ajattelu- ja vuorovaikutusmalleja sekä käytäntöjä. Hän osaa analysoida oppilaiden kanssa tyttöjen ja poikien, naisten ja miesten ja sukupuolivähemmistöjen kohtaamia rakenteellisia epätasa-arvotekijöitä. Lisäksi hän edistää tasa-arvoa aktiivisesti omassa luokassaan ja kouluuyhteisössään valitsee opetukseen sopivia oppimateriaaleja ja työtapoja.

Oppikirjoilla ja muilla oppimateriaaleilla on suuri vaikutus käsityksiin sukupuolesta, sukupuolirooleista ja eri sukupuolta olevien ihmisten tehtävistä yhteiskunnassa. Tasa-arvolain mukaan myös opetusaineistojen tulee tukea oppilaitosten tasa-arvotyötä. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014 velvoittavat tasa-arvoa edistävien oppimateriaalien valintaan. Kouluissa oppimateriaalien tapaan rakentaa sukupuolta kannattaa suhtautua kriittisesti, sillä edelleen julkaistaan oppikirjoja ja muita materiaaleja, jotka jossain määrin toistavat yhteiskunnassa vallitsevia stereotyyppioita ja täten ylläpitävät sukupuoleen perustuvaa segregaatiota.

Oppilaiden osallisuus on tärkeä osa suomalaisen koulun toimintakulttuuria. Tätä säätelee perusopetuslaki. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa 2014 korostetaan oppilaan osallisuutta. Opetuksen järjestäjän tulee edistää kaikkien oppilaiden osallisuutta ja huolehtia siitä, että oppilailla on mahdollisuus osallistua koulun toimintaan ja sen kehittämiseen sekä ilmaista mielipiteensä oppilaiden asemaan liittyvistä asioista.

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvoon liittyvät näkökulmat varmistetaan myös koulun muussa toiminnassa. Tätä ovat kerhotoiminta sekä kouluruokailu, välitunnit, päivänavaukset, juhlalliset retket, opintokäynnit ja leirikoulut. Käytännössä sukupuolitietoisuus ilmenee esimerkiksi tehtävien jaossa, aineistojen valinnassa, asiantuntijoiden valinnoissa, kansainvälisten yhteyksien rakentamisessa ja juhlaohjelmissa. Oppilaita kannustetaan ja palkitaan rohkaisten heitä vapautumaan stereotyyppisistä valintamalleista. Erytystapahtumissa, juhlissa ja näytelmissä tehtäviä ja rooleja jaetaan yli sukupuolirajojen kuten niitä voidaan jakaa yli ikä-, pituus- tai ihonvärirajojenkin.

Oppimiserot

Paltamon kunnan oppilaitoksissa huolehditaan, että oppilaalla on oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Tasa-arvolain mukaan sukupuolten tasa-arvoa edistetään koulutuksessa ja opetuksessa lasten ikä ja kehitys huomioon ottaen. Tasa-arvon tavoite ja lähtökohta on kaikissa ikäryhmissä sama. Perusopetuksen tehtävänä on tarjota kaikille oppilaille yhtäläiset mahdollisuudet hankkia yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja sekä taitoja. Yhteneväistä on myös se, että tyttöjä ja poikia tulee tukea opetuksen ja ohjauksen avulla niin, että he voivat tehdä oppiaine-, koulutus- ja uravalintoja yksilöllisten ominaisuuksiensa, vahvuuksiensa ja motivaatiotekijöidensä - ei sukupuolensa - perusteella.

Opetuksessa käytettävät työvälineet, työaineet ja oppimateriaalit ovat kaikkien saatavilla. Oppilaat ja opiskelijat eivät saa joutua epätasa-arvoiseen asemaan. Oppilaalla on oikeus saada myös maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä oppilashuolto sekä laissa määritellyt opintososiaaliset edut ja palvelut. Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskelu-ympäristöön.

Paltamon kunnan oppilaitoksissa opetuksen sukupuolittuneisuutta lievennetään toteuttamalla sukupuoli- ja tasa-arvotietoista opetusta ja ohjausta sekä toimintakulttuuria. Oppitunneilla opetetaan arvostavaa suhtautumista kaikkiin ja kerrotaan perustietoa sukupuolen moninaisuudesta. Oppilaan sukupuoli vaikuttaa helposti siihen, miten häntä kasvatetaan ja millaisia kuvia ja malleja sukupuolesta hänelle tarjotaan. Opettajien tulee tiedostaa stereotyyppiset sukupuolikäsitykset, jotka ilmenevät asenteissa, käyttäytymisessä sekä siinä, miten oppilas kohdataan yksilönä.

Ohjauksellinen ajattelu osana kaikkien opettajien ammattiosaamista korostuu entisestään uusissa opetussuunnitelman perusteissa. ”Koko koulu ohjaa” -periaate merkitsee holistista ohjauksen toteutusta, jolloin kaikkien opettajien tehtävänä on tukea lasten ja nuorten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia, ohjata heitä oppimis- ja opiskelutaidoissa sekä tukea heidän ammatillista kasvuaan, urakehitystään ja tulevaisuuden suunnitelmiaan. Elinikäisen ohjauksen kansallisessa strategiassa uranhallintataidot on nostettu yhdeksi ohjauksen tavoitteeksi kaikilla koulutusasteilla. Ohjauksen keskiöön nostetaan oppilaiden tukeminen itsenäisiin, ei-perinteisiin koulutus- ja ammatinvalintoihin.

Opintosuoritusten arviointi

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa 2014 todetaan, ettei arviointi saa kohdistua oppilaiden persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Oppilaan sukupuoli ei saa vaikuttaa arviointiin. Sukupuolitietoinen arviointi tarkoittaa, että arviointi on tasapuolista eikä perustu oppilaan sukupuoleen tai sukupuoleen liitettyihin stereotypioihin.

Arviointi perustuu opetussuunnitelmassa esitettyjen tavoitteiden saavuttamiseen. Tavoitteet ja arviointiperusteet kerrotaan oppilaille. Oppilaan ikä huomioiden oppilasta ohjataan asettamaan itse tavoitteita omalle oppimiselleen. Arvioinnissa ei verrata oppilaiden suorituksia toisiinsa eikä arviointi kohdistu oppilaan persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.

Arvioinnin tulee olla oppimista ohjaavaa. Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä ja opettajan on annettava oppilaalle jatkuvaa palautetta hänen edistymisestään. Oppilaalle on annettava mahdollisuus osoittaa osaamistaan erilaisilla tavoilla. Käyttäytyminen arvioidaan erikseen, eikä oppilaan käytös vaikuta yksittäisestä oppiaineesta saatavaan arvosanaan. Oppilaalla on oikeus saada tietoa opettajalta arviointiperusteiden soveltamisesta häneen.

Päättöarvosanat annetaan yhdenvertaisin perustein. Paltamon kunnan oppilaitoksissa on yhtenäinen arviointikulttuuri.

Sukupuoleen perustuvan ja seksuaalisen häirinnän ehkäiseminen ja poistaminen

Paltamon kunnan oppilaitoksissa on laadittu suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Suunnitelmaan kuuluu sukupuoleen perustuvaa ja seksuaalista häirintää koskeva ohjeistus. Jokaisella oppilaalla on oikeus turvalliseen kouluun, jossa ei tarvitse pelätä häirinnän kohteeksi joutumista. Häirintä on yhteydessä terveysriskeihin, koulunkäynnin vaikeuksiin ja nuorten riskikäyttäytymiseen. Siksi on tärkeää, että häirinnän kohteeksi joutunut tai häirintää havainnut oppilas uskaltaa kääntyä aikuisen puoleen, ja että häirintään osataan puuttua asianmukaisesti.

Sukupuoleen perustuva häirintä on ei-toivottua käytöstä, joka liittyy sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun. Sukupuoleen perustuva häirintä ei ole luonteeltaan seksuaalista. Sukupuoleen perustuva häirintä voi olla esimerkiksi:

- halventavaa puhetta toisesta sukupuolesta

- sukupuolivähemmistöön kuuluvan leimaamista epänormaaliksi
- toisen ihmisen väheksyntää tai nöyryyttämistä sukupuolen perusteella
- työpaikka- tai koulukiusaamista silloin, kun se perustuu kiusatun sukupuoleen.

Seksuaalinen häirintä on ei-toivottua käytöstä, jolla loukataan toisen koskemattomuutta. Seksuaalinenkin häirintä koulussa saattaa alkaa jo alaluokilla. Seksuaalinen häirintä voi olla esimerkiksi:

- vihjailevia eleitä tai ilmeitä
- härskejä puheita, nimittelyä tai kaksimielisiä vitsejä
- vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevia huomautuksia tai kysymyksiä
- pornoaineiston esille asettamista
- seksuaalisesti värittyneitä yhteydenottoja tai toimintaa sosiaalisessa mediassa
- fyysistä koskettelua, seksuaalisväritteisiä ehdotuksia tai vaatimuksia
- seksuaalista väkivaltaa.

Paltamon kunnan oppilaitoksissa opiskelevien tai työskentelevien tulee kohdella toisiaan kunnioittavasti ja tasavertaisesti. Minkäänlaista henkilöön tai ryhmään kohdistuvaa seksuaalista tai muuta häirintää - ei henkistä eikä fyysistä suvaita (vrt. Paltamon kunnan oppilaitosten järjestysäännöt ja suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä).

2.3. Arvio tasa-arvosuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteuttamisesta ja tuloksista

Toiminnalliseen tasa-arvosuunnitelmaan kuuluu arvio aikaisempaan tasa-arvosuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteuttamisesta ja tuloksista. Paltamon kunnan oppilaitokset selvittävät vuosittain yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotilanteensa ja laativat tarvittaessa konkreettiset toimenpiteet yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämiseksi. Toimenpiteet, joiden ajankohtaisuus ja merkittävyys tarkistetaan koulun lukuvuosi-suunnitelmaa laadittaessa, toimenpiteiden toteutumista ja tuloksia arvioidaan vuosittain aina seuraavaa lukuvuosisuunnitelmaa valmisteltaessa.

Paltamon kunnan oppilaitoksissa tehdään tavoitteellista ja suunnitelmallista työtä sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi, koko kouluyhteisö on sitoutunut oppilaitoksessa tehtävään tasa-arvotyöhön. Tasa-arvon edistämistä opetustilanteissa sekä opetushenkilöstön taitoa tunnistaa ja korjata omia toimintatapojaan kehitetään henkilöstökoulutuksella. Sukupuolitietoisessa koulussa vallitsee tasa-arvoa ja sukupuolen moninaisuutta arvostava ilmapiiri.

Oppilaitoksessa tehtävästä työstä tiedotetaan oppilaille, opiskelijoille, alaikäisten oppilaiden ja opiskelijoiden huoltajille sekä henkilöstölle. Tiedottamisen kanavana käytetään oppilaitoksen sähköisten viestimien (Wilma-järjestelmä, kotisivut) ja koulun yhteisiä kokouksia, tilaisuuksia ja huoltajien iltoja. Vanhempainilloissa ja tapaamisissa huoltajien kanssa keskustellaan myös tasa-arvoasioista, jotta koti ja koulu voivat yhdessä tukea oppilasta hänen yksilöllisen oppimispolkunsa rakentamisessa. Erityisen tärkeää yhteistyö on oppilaan koulupolun nivelvaiheissa sekä oppimisen ja koulunkäynnin tukea suunniteltaessa ja toteutettaessa. Yhteistyössä otetaan huomioon molemmat huoltajat ja erilaiset perheet.

Lähteet

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986).

Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014).

Oppilaitoksen tasa-arvosuunnittelua koskeva 1.1.2015 voimaan tullut lainmuutos (1329/2014) ja hallituksen esitys (HE 19/2014 vp).

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013).

Perusopetuslaki (628/1998) ja -asetus (852/1998). Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014).

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Opetushallitus.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Opetushallitus. Täydennys koskien tasa-arvosuunnitelman laadintavelvoitetta 2015.

Jääskeläinen, Liisa & Hautakorpi, Johanna & Onwen-Huma, Hanna & Niittymäki, Hanna & Pirttijärvi, Anssi & Lempinen, Miko & Kajander, Valpuri (2015) [Tasa-arvotyö on taitolaji - Opas sukupuolten tasa-arvon edistämiseen perusopetuksessa](#). Oppaat ja käsikirjat 2015:5. Helsinki: Opetushallitus.